

Investigating the Relationship Between Voluntary Activity and the Creation of Entrepreneurial Intention with the Mediating Effect of Training Entrepreneurship Skills of Volunteers Participating in Leading Campaign Project

Peyman Boroumand^{1*}, Naser Khani², Parham Boroumand³

¹PhD Student in Technology Management, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran.

²Assistant Professor, Department of Management, Najafabad Branch, Islamac Azad University, Najafabad, Iran.

³MSc, Department of Management, Najafabad Branch, Islamac Azad University, Najafabad, Iran.

ARTICLE INFO

Article Type:

Original Research

Received: 06.30.2021

Revised: 11.09.2021

Accepted: 11.28.2022

Keyword:

Entrepreneurial Intention

Entrepreneurial Skills

Voluntary Activity

*Corresponding Author:

Peyman Boroumand

Email: pboroumand@ut.ac.ir

ABSTRACT

This research was conducted with the aim of investigating the relationship between voluntary activity and the creation of entrepreneurial intention with the mediating role of entrepreneurial skills training. This research was based on a practical purpose and classified as descriptive survey research. The statistical population comprised of volunteers in a leading campaign in Isfahan city and sample size was 165 people. The same number of questionnaires to be answered was distributed and collected among the statistical population by a simple random method. The questionnaire data collected was analyzed by SPSS and AMOS software using structural equation modeling. The results of the analysis of research hypotheses showed that voluntary activity had a positive and significant relationship with entrepreneurial intention. Voluntary activity had a positive and significant relationship with the training of entrepreneurial skills. Entrepreneurial skills training had a positive and significant relationship with entrepreneurial intention. Entrepreneurial skills training had a mediating and positive role in the relationship between voluntary activity and entrepreneurial intention. The results of this research can be used in entrepreneurial skills training courses.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Voluntary activities increase the scientific and practical level as well as talent assessment while increasing self-awareness. As a result, it gives direction towards the right career path of the volunteers and in the long term increases the productivity of businesses and development of the entrepreneurial ecosystem.

It seems that the challenge created in formal entrepreneurship education in order to create entrepreneurial intention can be covered by voluntary entrepreneurial activities. Voluntary activities can increase entrepreneurial intention by creating effectiveness in training entrepreneurial skills.

The objective of the current research was to investigate the relationship between voluntary activity and the creation of entrepreneurial intention with the effect of the mediating role of entrepreneurship skills training in volunteers participating in a leading campaign.

Methodology

This research was based on a practical purpose and included a descriptive survey method. The statistical population of the study comprised of volunteers in a leading campaign in Isfahan city, totaling 165 people. The same number of questionnaires were distributed among and collected from the statistical population using a simple random method.

In order to determine the reliability of the questionnaire, Cronbach's alpha coefficient was calculated through SPSS software. According to the obtained results, it can be claimed that the reliability and validity of the research questionnaire was favorable.

The results of the Kolmogorov-Smirnov test indicated that the data distribution was normal. Since the variables of this research were determined normal, parametric techniques were used to check the research hypotheses.

In the present research, descriptive and inferential statistics methods were used to analyze the data obtained from the sample. First, using SPSS software, each variable was described in the form of tables and statistical indicators, and then for data analysis, hypothesis testing, and to generalize the results from the sample to the statistical population using the structural equation modeling method, Amos24 software was used.

Results and discussion

In order to validate the research variables, fit indices were used. All indicators were in the desired range. Therefore, the suitability of the confirmatory factor analysis model was confirmed in fitting the collected data. The structural model of the research was suitable for testing the main hypotheses, which is shown in Figure 1.

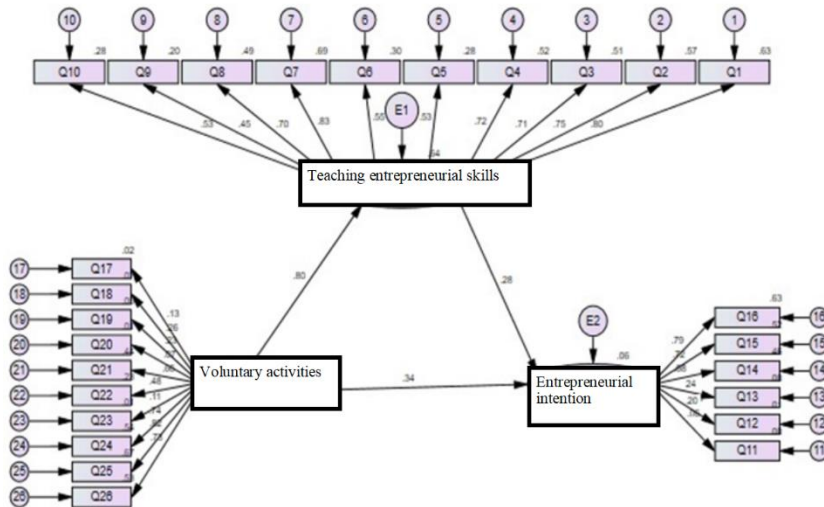

Figure 1. The structural model of the research.

According to the investigation of the structural model of the research, the results of the path analysis of the research hypotheses is explained in the following sections.

Table 1. Results of hypothesis path analysis

Direction	Standardized coefficient	Standard deviation	t-value	p-value
Voluntary activity → entrepreneurial intention	0.343	0.121	3.727	0.000
Activity → Entrepreneurship Voluntary skills training	0.789	0.108	5.596	0.000
Skills training → Entrepreneurial entrepreneurial intention	0.284	0.101	3.613	0.000

First hypothesis: based on the results of the table, voluntary activity had a positive and significant effect on entrepreneurial intention. Therefore, it can be stated that the first hypothesis of the research that voluntary activity has a significant relationship with entrepreneurial intention was accepted at the confidence level of 99%.

Second hypothesis: based on the results of the table, voluntary activity had a positive and significant effect on the training of entrepreneurial skills. Therefore, it can be stated that the second hypothesis of the research that voluntary activity has a significant relationship with the training of entrepreneurial skills was accepted at the confidence level of 99%.

The third hypothesis: based on the results of the table, entrepreneurial skills training had a positive and significant effect on entrepreneurial intention. Therefore, the third hypothesis of the research that the training of entrepreneurial skills has a significant relationship with entrepreneurial intention was accepted at the 99% confidence level.

The fourth hypothesis: based on the results of the table, voluntary activity had a positive and significant effect on the training of entrepreneurial skills. In addition, teaching

entrepreneurial skills had a positive and significant effect on entrepreneurial intention. Therefore, entrepreneurship skills training had a mediating and positive role in the relationship between voluntary activity and entrepreneurial intention. Moreover, regarding the measurement of indirect t value through Sobel test, it can be concluded that entrepreneurial skills training had a mediating and positive role in the relationship between voluntary activity and entrepreneurial intention. Therefore, at the 99% confidence level, the fourth research hypothesis that entrepreneurial skills training plays a mediating role in the relationship between voluntary activity and entrepreneurial intention was accepted.

Conclusion

Based on the structural analysis of the first hypothesis, it can be concluded that an increase in voluntary activity leads to an increase in entrepreneurial intention. The result of the second hypothesis demonstrated that voluntary activity has a positive and significant relationship with the training of entrepreneurial skills, and so with an increase of voluntary activity, the training of entrepreneurial skills also increases. Since volunteering changes people's lives and goals as they seek to work with others, volunteering can be seen as a developer of increased entrepreneurial skills. The result of the third hypothesis showed that entrepreneurial intention increases with the increase of entrepreneurial skills training. Training entrepreneurial skills by creating expertise in people and increasing self-confidence encourages them to implement their own business. In fact, from this point of view, teaching entrepreneurial skills increases entrepreneurial intention. Finally, the results of the fourth hypothesis showed that entrepreneurial skills training has a mediating and positive role in the relationship between voluntary activity and entrepreneurial intention. Teaching entrepreneurial skills to people encourages them to voluntarily participate in entrepreneurial activities. The reason for this is the increase in knowledge and expertise of people due to entrepreneurship education. People who voluntarily participate in various jobs and are trained gain experience with the passage of time and their entrepreneurial intention increases in various jobs.

بررسی رابطه فعالیت داوطلبانه بر ایجاد قصد کارآفرینی با تأثیر نقش میانجی آموزش مهارت‌های کارآفرینی داوطلبان شرکت کننده در طرح پویش پیشتازی

پیمان برومند^{۱*}، ناصر خانی^۲، پرهام برومند^۳

- ۱- دانشجوی دکتری مدیریت تکنولوژی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
- ۲- استادیار، گروه مدیریت، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران.
- ۳- کارشناسی ارشد، گروه مدیریت، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران.

چکیده

اطلاعات مقاله

این تحقیق با هدف بررسی رابطه فعالیت داوطلبانه بر ایجاد قصد کارآفرینی با تأثیر نقش میانجی آموزش مهارت‌های کارآفرینی انجام گرفت. این پژوهش بر مبنای هدف کاربردی بوده و در زمره تحقیقات توصیفی پیمایشی قرار می‌گیرد. جامعه آماری مورد افراد داوطلب در پویش پیشتازی در شهر اصفهان بودند، که بر اساس جامعه آماری تعداد نمونه ۱۶۵ نفر در نظر گرفته شد، که به همین تعداد پرسش‌نامه جهت پاسخگویی به روش تصادفی ساده میان جامعه آماری توزیع و جمع‌آوری شد. اطلاعات گردآوری شده توسط پرسش‌نامه‌ها به وسیله نرم‌افزار SPSS و AMOS با استفاده از مدل یابی معادلات ساختاری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج حاصل از تحلیل فرضیه‌های تحقیق نشان داد که فعالیت داوطلبانه رابطه مثبت و معناداری با قصد کارآفرینی دارد. فعالیت داوطلبانه رابطه مثبت و معناداری با قصد کارآفرینی دارد. آموزش مهارت‌های کارآفرینی رابطه مثبت و معناداری با قصد کارآفرینی دارد. آموزش مهارت‌های کارآفرینی در رابطه میان فعالیت داوطلبانه و قصد کارآفرینی نقش میانجی و مثبتی دارد. نتایج این تحقیق می‌تواند در دوره‌های آموزشی مهارت‌های کارآفرینی به کار گرفته شود.

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۴/۰۹

بازنگری مقاله: ۱۴۰۰/۰۸/۱۸

پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۰۹/۰۷

کلید واژگان:

فعالیت داوطلبانه
قصد کارآفرینی
مهارت‌های کارآفرینی

*نویسنده مسئول: پیمان برومند

پست الکترونیکی:

pboroumand@ut.ac.ir

مقدمه

آموزش کارآفرینی مقوله مهمی است که کشور های پیشرفته در فرآیند توسعه اقتصادی و اجتماعی توجه جدی به آن نموده‌اند و پرورش کارآفرینان را در اولویت برنامه‌های توسعه خود قرار داده‌اند که با سیاست گذاری و پشتیبانی اجرایی دولت‌ها شامل فرهنگ‌سازی و ترویج روحیه کارآفرینی، اصلاحات ساختاری و نهادسازی، ایجاد مؤسسات آموزشی دولتی و خصوصی و کمک به راه‌اندازی و اداره پرورشگاه کسب و کار کوچک به توسعه آن پرداخته‌اند. از طرفی در شرایط کنونی ایجاد فرصت‌های شغلی برای انبوه بیکاران کشور به ویژه فارغ التحصیلان بیکار، اصلی ترین و مهم ترین دغدغه سیاست گذاران و تصمیم گیران کلان کشور است. تجربه‌های موجود در زمینه ایجاد اشتغال بیانگر این واقعیت است که تنها با تکیه بر سرمایه‌گذاری‌ها و حمایت دولت نمی‌توان از پس بیکاری برآمد. با ارائه تعریف نو از مقوله کار و اشتغال و گذر از کارجویی و کارپایی به کارآفرینی و نیز اشاعه آن از طریق آموزش هدفمند می‌توانیم شاهد تحولات ساختاری در زمینه ایجاد اشتغال باشیم (یداللهی فارسی و میرعرب رضی، ۲۰۰۹).

در دنیای کنونی از کارآفرینی به‌عنوان موتور توسعه اقتصادی یاد می‌شود که با تغییر و تحولات سریع جهانی همراه شده و موجب گذر از جامعه صنعتی به جامعه اطلاعاتی گردیده است (ایمانی و همکاران، ۲۰۱۸). مفهوم کارآفرینی، گسترده‌تر از مفهوم تأسیس شرکت است. در حال حاضر، شناخت فرصت‌ها، در نظر گرفتن خطرات مرتبط با امنیت و جدیت در پیاده‌سازی ایده‌های نوآورانه از ویژگی‌های مهم رفتار کارآفرینی به شمار می‌آید (کراوس و همکاران، ۲۰۱۱؛ لامپکین و دس، ۱۹۹۶)^۱. کارآفرینی به عنوان سنبل و نماد تلاش و موفقیت در امور تجاری بوده و کارآفرینان، پیشگام موفقیت‌های تجاری در جامعه، توانا در بهره‌گیری از فرصت‌ها، و پیشتاز در ابتکار و خلاقیت هستند. کارآفرینان از نظر رهبری، مدیریت، نوآوری، کارایی، اثربخشی، بهره‌وری، خلق و استفاده از فرصت‌ها، ایجاد شغل، رقابت و تشکیل شرکت‌های جدید، سهم مهمی در رشد اقتصادی دارند (آقاجانی و همکاران، ۲۰۱۲).

در هنگام بررسی جهت‌گیری کارآفرینی افراد، این سؤال باید مورد توجه باشد که ویژگی‌ها یا نگرش شخصی که تمایلات فرد را برای مشارکت و موفقیت در فعالیت‌های کارآفرینی افزایش می‌دهد، چیست؛ پاسخ به این سؤال، توسط سه جریان محیطی، شخصیتی و نگرش به کارآفرینی بر فرد تأثیر می‌گذارد (گرانند و همکاران، ۲۰۱۱؛ گوپتا و گوپتا، ۲۰۱۵)^۲. برخی از محققان نیز نشان داده‌اند که قصد کارآفرینی نقش مهمی در تصمیم‌گیری برای شروع فعالیت جدید کارآفرینی ایفا می‌کند (باربا-سانچز و آتینزا-ساهوکولیو، ۲۰۱۸)^۳. از این رو قصد کارآفرینی به عنوان حالت ذهنی که توجه و اقدام فرد را به سمت خوداشتغالی بر خلاف اشتغال سازمانی هدایت می‌کند تلقی می‌شود و اولین قدم در روند راه‌اندازی یک کسب و کار و مهم‌ترین عامل مورد مطالعه در ایجاد سازمان است. همچنین اعتقاد بر این است که قصد کارآفرینی قبل از هر چیز رفتار کارآفرینی است و یک پیش‌بینی کننده قابل اعتماد کارآفرینی است (گنجعلی و باقری مجد، ۲۰۲۱).

آموزش رسمی کارآفرینی در نظام آموزش کشور به‌عنوان واحد درسی در مقاطع مختلف ارائه می‌شود که از آن جمله می‌توان به واحد کارآفرینی در پایه سوم کار و دانش، واحد کارآفرینی در تمام رشته‌های تحصیلی دانشگاه جامع علمی و کاربردی و واحد اختیاری کارآفرینی در سایر رشته‌های دانشگاهی اشاره کرد. پژوهش‌های تجربی صورت گرفته نشان می‌دهد ارائه آموزش کارآفرینی در نظام آموزش رسمی به‌تنهایی به ایجاد قصد کارآفرینانه در فراگیران منجر نمی‌شود و فارغ‌التحصیلان دانشگاهی رغبت چندانی به انجام دادن فعالیت‌های کارآفرینانه نشان نمی‌دهند.

¹ Kraus

² Lumpkin & Dess

³ Grand

⁴ Gupta & Gupta

⁵ Barba-Sánchez & Atienza-Sahuquillo

آموزش‌های رسمی کارآفرینی نتوانسته است انگیزه لازم را برای شروع یک کسب و کار جدید در دانشجویان ایجاد کند (ضیاء و وقار موسوی، ۲۰۱۶).

فعالیت‌های داوطلبانه با افزایش سطح علمی و عملی و همچنین استعداد سنجی، ضمن افزایش خودشناسی و در نتیجه جهت بخشیدن به مسیر درست شغلی داوطلبان، در بلند مدت سبب افزایش بهره‌وری کسب و کارها و در نتیجه توسعه اکوسیستم کارآفرینی می‌شود.

نیرو کار متخصصی که در جایگاه درست شغلی قرار گرفته باشد، یکی از مهم‌ترین و تاثیرگذارترین عوامل حرکت چرخ دنده‌های یک کسب و کار می‌باشد. بر اساس مطالب عنوان شده به نظر می‌رسد چالش به وجود آمده در آموزش‌های رسمی کارآفرینی در جهت ایجاد قصد کارآفرینی، را می‌توان با فعالیت‌های کارآفرینانه داوطلبانه پوشش داد. فعالیت‌های داوطلبانه با ایجاد اثربخشی در آموزش مهارت‌های کارآفرینی، می‌تواند قصد کارآفرینی را افزایش بدهد.

از آنجایی که مهارت یکی از مؤلفه‌های مهم کارآفرینی است، جامعه و سازمانی می‌تواند در مسیر توسعه حرکت رو به جلویی داشته باشد که با ایجاد زمینه‌های لازم منابع انسانی خود را به دانش و مهارت کارآفرینی تجهیز کند، تا آنها با استفاده از این توانمندی ارزشمند، سایر منابع جامعه و سازمان را به‌سوی ایجاد ارزش و حصول رشد و توسعه مدیریت و هدایت کنند. اهمیت کارآفرینی موجب شده است که دانشگاه‌های بزرگ جهان آموزش و توسعه تفکر کارآفرینی را در دستور کار خود قرار دهند. بهترین دلیل بر این امر خلاصه اعلامیه جهانی درباره آموزش دانشگاهی است که در اکتبر ۱۹۹۸ زیر نظر یونسکو در پاریس صادر و در آن گفته شد که توسعه مهارت‌ها و ابتکارهای کارآفرینی باید در زمره دل‌نگرانی عمده آموزش دانشگاهی باشد (فرنگ و همکاران، ۲۰۱۸). در این خصوص، نتایج بررسی‌ها نشان داد که آموزش مهارت‌های کارآفرینی از یک‌سو در مؤسسات آموزش عالی نیاز اساسی به شمار می‌رود و از سوی دیگر، مقدمه سیاست‌های ترویج نوآوری در سطوح خرد و کلان در اقتصاد کشورها است (کوسل و همکاران، ۲۰۱۶).^۱ از طرفی شبکه‌سازی در بین سازمان‌های مختلف از جمله اقداماتی است که آنها می‌توانند برای بالا بردن کارایی خود از طریق استفاده از تجربیات یکدیگر انجام دهند. برای ایجاد و انجام توسعه قابلیت‌های رفتاری کارآفرینانه نیز یکی از کارهایی که دانشگاه‌ها می‌توانند انجام دهند شبکه‌سازی با سازمان‌ها و صنایع می‌باشد تا به این صورت هم زمینه‌های همکاری را ایجاد و هم به تجاری سازی و تولید ثروت برای خود اقدام کنند (حسینی و همکاران، ۲۰۲۱).

پویا پیش‌تازی با هدف تسهیل فعالیت‌های داوطلبانه اقتصادی در شهر اصفهان و توانمندسازی هدفمند نیروی انسانی مورد نیاز اکوسیستم کارآفرینی از شهریور ماه ۱۳۹۸ فعالیت خود را در استان اصفهان آغاز نمود و طی یک دوره شش‌ماهه در زمستان ۱۳۹۹ تعداد ۲۹۰ نفر فعالیت داوطلبانه را هدایت و تسهیل‌گری نمود. در پژوهش حاضر به دنبال بررسی رابطه فعالیت داوطلبانه بر ایجاد قصد کارآفرینی با تأثیر نقش میانجی آموزش مهارت‌های کارآفرینی در داوطلبان شرکت کننده در قالب طرح پویا پیش‌تازی هستیم. امید است با ارائه نتایج حاصل این پژوهش، بتوان گامی موثر در جهت پیشبرد و توسعه فعالیت داوطلبانه در اکوسیستم کارآفرینی برداشت.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

آموزش مهارت‌های کارآفرینی

با توجه به این‌که اکثر جوانان غالباً به دنبال فرصت‌های شغلی مزدبگیری هستند و اعتماد به نفس لازم برای ریسک‌پذیری را ندارند آموزش کارآفرینی یکی از روش‌های مناسب کاهش معضل بیکاری است. کارآفرینی فرآیند خلق چیزی نو و باارزش با صرف وقت و تلاش بسیار و پذیرش ریسک‌های متعدد مالی، روانی و اجتماعی برای به‌دست

¹ Kucel

آوردن رضایت شخصی، استقلال و منافع مالی است. نقش کارآفرین نوآوری است. ارائه کالایی جدید، گشایش بازاری جدید، یافتن منابع جدید و ایجاد هرگونه تشکیلات جدید در صنعت از فعالیت‌های کارآفرینان است. کارآفرینان همواره به‌عنوان موتور توسعه اقتصادی مورد توجه اندیشمندان و محققان بوده‌اند تا جایی که کارآفرینی به‌عنوان یکی از مشخصه‌های اصلی تمایز کشورهای توسعه‌یافته از توسعه‌نیافته مورد توجه قرار گرفته است و مؤسسات تحقیقات بین‌المللی کشورهای توسعه‌یافته را بر اساس نرخ رشد کارآفرینی مورد مقایسه قرار داده‌اند. بنابراین، آموزش کارآفرینان جوان یک نوع سرمایه‌گذاری برای آینده است زیرا ضمن این آموزش‌ها جوانان از طریق کسب تجربیاتی مثبت می‌توانند تصمیمات بهتری درباره آینده کاری خود اتخاذ کنند و به ایجاد شغل جدید بپردازند (فکری و همکاران، ۲۰۱۲).

آموزش رسمی کارآفرینی عبارت است از آموزش مهارت‌های موردنیاز برای شروع و تداوم یک کسب و کار به صورتی که نتایج آن نیز در زمانی کوتاه قابل حصول باشد (جاروی، ۲۰۱۲)^۱. آموزش‌های غیررسمی کارآفرینی برخلاف آموزش‌های رسمی در بازه زمانی کوتاه‌تری ارائه می‌شود و نتایج آن نیز در مدت کوتاه‌تری قابل مشاهده است. یکی از مهم‌ترین دلایل شکست کارآفرینان، نداشتن مهارت‌های موردنیاز برای به ثمر رساندن فعالیت‌هاست. از این‌رو، آموزش مهارت‌های کارآفرینی برای آغاز و تداوم فعالیت‌های کارآفرینانه امری ضروری به نظر می‌رسد (ضیاء و وقارموسوی، ۲۰۱۶).

قصد کارآفرینی

پژوهش‌ها در حوزه کارآفرینی، کماکان در جستجوی علل تمایل برخی افراد به راه‌اندازی کسب و کار و عدم تمایل به این کار در برخی دیگر هستند. کارآفرینان که سرمایه انسانی برتر بشمار می‌آیند قادر هستند تا فرصت‌ها را هوشیارانه کشف نمایند. ارزیابی نقش و اهمیت مدل‌ها و الگوها، نقشه‌های ذهنی و صفات شناختی می‌تواند چگونگی شکل‌گیری قصد کارآفرینانه و فرآیند تبدیل این قصد به رفتار را روشن‌تر سازد. علاوه بر این، می‌تواند درک روشن‌تری از این مسئله به دست دهد که تصمیم‌های انسان چگونه توسط یک فرآیند پردازش خودکار اتخاذ می‌شوند (سلام‌زاده و همکاران، ۲۰۲۰). (د پیللیس و راردون، ۲۰۰۷)^۲ قصد کارآفرینی را قصد شروع یک تجارت جدید تعریف می‌کنند و معتقدند تصمیم برای تبدیل شدن به یک کارآفرین و ایجاد یک تجارت جدید، تصمیمی آگاهانه است. در مطالعات روانشناسی اغلب از قصد به‌عنوان بهترین پیش‌بینی کننده رفتار یاد می‌شود. در تعریفی واضح، به آگاهی هوشیارانه فرد برای ایجاد یک کسب و کار جدید و تمایل وی برای برنامه‌ریزی این کار در آینده قصد کارآفرینانه می‌گویند. قصد کارآفرینی را می‌تواند به‌عنوان قصد سرمایه‌گذاری جدید فرد در کسب و کار آینده خود تعریف کرد (یو و وانگ، ۲۰۱۹)^۳. (زلوگر و همکاران، ۲۰۱۱)^۴ به بررسی قصد کارآفرینی فرد پرداخته و این موضوع را با عزم و اراده فرد برای راه‌اندازی شرکت شخصی و موفقیت در آن اندازه‌گیری کردند. (مجد شریف و سعود، ۲۰۰۹) نیز به بررسی نگرش دانشجویان نسبت به کارآفرینی در مالزی پرداختند و دریافتند که اختلافات عزت نفس و کنترل شخصی بر قصد کارآفرینی تأثیرگذار است. (یورتکور و همکاران، ۲۰۱۴)^۵ کارآفرینی یک فرایند عمدی است که دوست داشتن ریسک و تمایل به ریسک، به‌طور مثبت روی قصد کارآفرینی یک فرد تأثیر می‌گذارد. مطالعات دیگر در بررسی قصد کارآفرینی از نظریه رفتار برنامه‌ریزی‌شده استفاده کرده‌اند. این نظریه از سه مؤلفه‌ی

¹ Järvi

² De Pillis & Reardon

³ Yu & Wang

⁴ Zellweger

⁵ Yurtkoru

نگرش به رفتار، هنجارهای ذهنی و میزان کنترل رفتارهای ادراک شده تشکیل شده است که قصد کارآفرینی را پیش‌بینی می‌کند (کویی، ۲۰۱۶)^۱.

فعالیت داوطلبانه

فعالیت‌های داوطلبانه مزایای زیادی برای سازمان و افراد مشارکت‌کننده دارد. این فعالیت‌ها به رشد سرمایه اجتماعی در داخل شرکت و نیز رشد ارتباط بین شرکت‌ها و گروه‌های جامعه محلی کمک می‌کنند و تعهد و مشارکت بلند مدت را جهت همکاری متقابل باوجود می‌آورند (موزس و همکاران، ۲۰۱۱)^۲. این فعالیت‌ها درگیری و مشارکت افراد را افزایش می‌دهند، زمینه‌های تقویت و توسعه مهارت‌های آنان را به وجود می‌آورند، به کشف راه‌حل‌های جدید برای مشکلات و چالش‌های جامعه با همکاری جوامع محلی می‌انجامند و یک مزیت رقابتی ایجاد می‌کنند. مشارکت افراد هسته اصلی فعالیت‌های داوطلبانه است و برای افزایش مشارکت افراد در این فعالیت‌ها شناسایی عواملی که باعث انگیزه آنان می‌شود تا در این فعالیت‌ها شرکت جویند، ضروری به نظر می‌رسد (افخمی و همکاران، ۲۰۱۸).

در میان پژوهش‌های صورت گرفته پژوهشی مشاهده نشد که دقیقاً مطابق با موضوع این تحقیق باشد، در این بخش به برخی از پژوهش‌های داخلی و خارجی که به نحوی با موضوع پژوهشمان مرتبط است، و متغیرهای مورد نظر پژوهش حاضر در آنها مورد تحلیل قرار گرفته است پرداخته می‌شود.

پژوهش‌های داخلی

(مرادی و همکاران، ۲۰۱۵) تحقیقی با عنوان «تاثیر سرمایه اجتماعی بر قصد کارآفرینانه (مطالعه موردی: دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه تهران)» انجام دادند. اندازه‌گیری قصد کارآفرینانه و شناسایی عوامل موثر بر آن به عنوان یکی از عوامل تعیین‌کننده در بروز پدیده کارآفرینی، پیش‌بینی دقیق‌تری از احتمال وقوع آن را فراهم می‌آورد. از جمله عوامل تاثیرگذار بر قصد کارآفرینانه که در پژوهش‌های مختلف به آن اشاره شد، سرمایه اجتماعی است. این پژوهش در صدد است آن است که به بررسی تاثیر سرمایه اجتماعی بر قصد کارآفرینانه - با در نظر گرفتن نقش میانجی سبک شناختی - در نمونه ۱۶۰ نفری از جامعه دانشجویان کارشناسی ارشد دانشکده برق و کامپیوتر دانشگاه تهران بپردازد. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد رابطه مثبت و معناداری بین سرمایه اجتماعی رابطه‌ای و قصد کار آفرینانه از طریق سبک شناختی شهودی وجود دارد. همچنین، رابطه مثبت و معنادار بین سرمایه اجتماعی ساختاری و اجتماعی شناختی با قصد کارآفرینانه، از طریق سبک شناختی منطقی تایید می‌شود.

(مرداناشاهی، ۲۰۱۴) به «کارآفرینی و ویژگی‌های کارآفرینان» پرداخته است و این‌که به رغم وجود بحث‌های مختلف و اظهار نظرهای متضاد، اکثر مطالعات در سطح خرد و کلان نشان داده‌اند که کار آفرینی قابل آموزش و یادگیری است. برخی مطالعات در سطح خرد نشان داده‌اند که افراد شرکت‌کننده در این گونه دوره‌های آموزشی نسبت به کسانی که در دیگر دوره‌های شغلی شرکت کرده‌اند، کسب و کارهای بیشتری را راه اندازی کرده‌اند مطالعات سطح کلان نیز نشان داده است که آموزش دانش و مهارت‌های کارآفرینانه بر افزایش نرخ راه اندازی و رشد بنگاه‌های اقتصادی اثر مستقیم و مثبت دارد و باعث توسعه اقتصادی و بهبود کمی و کیفی بنیان‌گذاران کسب و کارهای جدید خواهد شد.

(آراستی و همکاران، ۲۰۱۴) تحقیقی با عنوان «ارزیابی اثربخشی روش آموزش کارآفرینی مورد مطالعه: دانشجویان دانشکده کار آفرینی دانشگاه تهران» انجام دادند. تدریس کارآفرینی که بر رفتار فعلی و قصد آتی فرد برای کارآفرینی تاثیر گذار است، به سبک‌ها و روش‌های مختلفی صورت می‌گیرد. یکی از این روش‌های آموزشی، استفاده از سخنران مهمان» در کلاس درس است. استفاده از کارآفرینان برای بازگویی تجربیات شکست و پیروزی‌شان می‌تواند به عنوان

¹ Koe

² Mozes

مورد زنده در تدریس استفاده شود؛ اما باید اثربخشی این روش آموزشی ارزیابی شود. یکی از روش‌های ارزیابی اثربخشی آموزش کارآفرینی، میزان تأثیری است که بر قصد کارآفرینی می‌گذارد. در این تحقیق، به منظور ارزیابی اثربخشی روش آموزش کارآفرینی (سخنران میهمان)، با استفاده از روش تحقیق کمی از نوع آزمایشی در جامعه آماری دانشجویان نیمسال اول کارشناسی ارشد مدیریت کارآفرینی دانشگاه تهران، میزان قصد کارآفرینی دانشجویان قبل و بعد از جلسات سخنرانی سه کارآفرین میهمان با استفاده از پرسش‌نامه استاندارد قصد کارآفرینی کروگر در دو گروه آزمایش (۳۶ نفر) و کنترل (۳۶ نفر) سنجیده شد. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که روش آموزش کارآفرینی سخنران میهمان «از طریق تأثیر بر متغیرهای مطلوبیت شخصی، خودباوری و باور جمعی باعث ارتقای قصد کارآفرینی دانشجویان می‌شود، در حالی که این روش بر متغیر هنجارهای اجتماعی» دانشجویان تأثیر معنی داری نداشته است. این نتایج به سیاست‌گذاران در تدوین برنامه‌های آموزش کارآفرینی کمک می‌کند.

(شکاری و حیدرزاده، ۲۰۱۱) در تحقیقی با عنوان «بررسی اثربخشی آموزش‌های حرفه‌ای بیمه بر عملکرد کارکنان شرکت‌های بیمه از نظر مهارت‌های کارآفرینی» به این موضوع پرداخته‌اند. در سال‌های اخیر تحقیقاتی نیز در داخل کشور در ارتباط با کارآفرینی و قصد و ویژگی‌های کارآفرینانه انجام شده است که منطقاً ترغیب آموزش کارآفرینی بسیار قوی است و تعداد فزاینده مراکز آموزشی رسمی در دوره‌های پودمانی، کاردانی، کارشناسی و ارشد و نیز غیر رسمی مانند: مراکز آموزش‌های حرفه‌ای خصوصی و غیر دولتی یا غیر انتفاعی و آزاد که به تدریس دوره‌های کارآفرینی با آموزش کارآفرینی می‌پردازند.

(مرادی، ۲۰۱۰) در تحقیقی با عنوان «تأثیر آموزش‌های تشخیص فرصت بر قصد کارآفرینانه دانشجویان پرستاری دانشگاه آزاد زنجان» با روش شبه آزمایشی پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه گواه، تأثیر یک دوره برنامه آموزش کارآفرینی با تمرکز بر بحث تشخیص فرصت‌ها در بخش بهداشت و سلامت را مطالعه کرده است. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که قصد کارآفرینانه گروه آزمایش بعد از اجرای برنامه آموزش تشخیص فرصت‌ها تفاوت معناداری با قبل از اجرای برنامه آموزش ندارد. علت این مسئله از دیدگاه محقق بالا بودن جذابیت استخدام و امید به استخدام در دانشجویان پرستاری است.

(صادقی و ملکی‌نیا، ۲۰۱۱) در تحقیقی با عنوان «ارزیابی دانشجویان از محیط کارآفرینانه و تبیین رابطه آن با محیط کارآفرینانه» نشان دادند که بین تمامی عوامل محیطی کارآفرینانه و قصد کارآفرینی رابطه معناداری وجود دارد. در مقابل نتایج پژوهش **(امیری و مرادی، ۲۰۰۸)** حاکی از آن است که نگرش کارآفرینانه، مشوق‌ها و حمایت‌ها تأثیر مثبت و موانع نیز تأثیر منفی بر قصد کارآفرینانه دارند.

پژوهش‌های خارجی

(بیراجلیا و کادلیه، ۲۰۱۶)^۱ تحقیقی با عنوان «نقش اشتیاق کارآفرینانه و خلاقیت در توسعه مقاصد کارآفرینانه: در بازی‌های رایانه‌ای آمریکایی» انجام دادند. مطالعه صورت گرفته نقش اشتیاق کارآفرینانه و خلاقیت را به عنوان پیشگویی از مقاصد کارآفرینانه و کاربرد نظریه شناخت اجتماعی به عنوان یک چارچوب زیربنایی بررسی می‌کند. مخصوصاً، این تحقیق روی بازی‌های رایانه‌ای آمریکایی متمرکز شده که به نظر می‌رسد به عنوان یک محفظه رشد برای پتانسیل کارآفرینان است. یافته‌ها اثبات می‌کند که اشتیاق کارآفرینانه یک ارتباط مثبت قوی با مقاصد کارآفرینانه دارد. حتی وقتی که خودکارآمدی کارآفرینانه به عنوان یک میانجی و واسطه معرفی شده است. در نهایت، ارتباط بین خلاقیت و مقاصد کارآفرینانه به وسیله خودکارآمدی کارآفرینانه و تأیید این که اشخاص به احساس خودکارآمدی کافی به منظور

¹ Biraglia & Kadile

پیگیری حرفه‌ای کار آفرینانه خود نیاز دارند، تعدیل شده است. یافته‌ها درک و بینش پدید آمده از پدیده کارآفرینی را در یک زمینه مورد علاقه خاص، پیشنهاد می‌کنند.

(یوساسی، ۲۰۱۵)^۱ تحقیقی با عنوان عوامل پیش بینی کننده قصد و رفتار کار آفرینانه در زمینه‌های آموزشی انجام دادند. این مطالعه روابط بین نیت و رفتار کارآفرینانه و مجموعه‌ای از عوامل روانی را در دانشجویان دو گرایش رشته علوم تربیتی در مقطع کارشناسی ارشد بررسی کرده است. در این مطالعه از یک مقیاس مشتق شده از نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده، مقیاس شخصیت فرانکنسی بیتمن و کراتس و یک مقیاس پنج درجه‌ای برای ارزیابی نگرش نسبت به یادگیری استفاده شد. همچنین از سوالاتی نیز برای ارزیابی نیت و رفتار کارآفرینانه در یک نمونه ۶۸ نفری از فارغ‌التحصیلان دو گرایش در مقطع کارشناسی ارشد استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که نگرش‌های نسبت به یادگیری و شخصیت فرانکنسی عوامل پیش بین مناسبی برای رفتار کار آفرینانه هستند.

(اسپریتو-ولموس و ساستر-کاستیلو، ۲۰۱۵)^۲ تحقیقی با عنوان «صفات شخصیتی در برابر ارزش‌های کاری: سنجش نظریه‌های روانشناسی روی تمایل کار آفرینی» صورت گرفت. این مطالعه خصوصیات را شناسایی می‌نماید که به طور مثبت بر تمایل کارآفرینی تاثیر می‌گذارد. برای انجام چنین کاری، مطالعه صفات شخصیتی را با ارزش‌های کاری مقایسه می‌نماید. فاکتورهای اجتماعی و ویژگی‌های تحصیلی به عنوان متغیرهای کنترلی عمل می‌کنند. نمونه، ۱۲۱۰ دانشجوی دانشگاه دولتی را در بر می‌گیرد. تحلیل رگرسیون سلسله مراتبی برای آزمون فرضیات به کار گرفته می‌شود. نتایج نشان می‌دهد که صفات شخصیتی بیش از ارزش‌های کاری بر تمایل کارآفرینی تاثیر گذار است.

(فینی و همکاران، ۲۰۱۵)^۳ تحقیقی با عنوان عوامل تعیین کننده قصد کارآفرینانه شرکتی درون بنگاه‌های کوچک و تازه تثبیت شده انجام دادند. در این تحقیق، محققان عوامل تعیین کننده قصد کارآفرینانه شرکتی را در بنگاه‌های تازه تثبیت شده و کوچک بررسی نمودند. مسلم است که در کسب و کارهای مخاطره آمیز، فعالیت‌های کارآفرینانه معمولاً به عنوان نتیجه رفتار اشخاص در نظر گرفته می‌شوند، قصد کارآفرینانه شرکتی موسسان شرکت‌ها، یک عنصر کلیدی برای تشریح توانایی شرکت‌ها برای درگیر شدن در فعالیت‌های کارآفرینانه است. بر پایه نظریه رفتار با برنامه، بررسی شده که چگونه شخصیت اشخاص و متغیرهای مفهومی روی قصد کارآفرینانه شرکتی تاثیر می‌گذارند.

(ساسو و ساسو، ۲۰۱۵)^۴ تحقیقی با عنوان عوامل جمعیت شناختی موثر بر قصد کارآفرینی: مطالعه موردی کشور رومانی انجام دادند. نتایج مطالعه ی محققین این فرضیه را تأیید می‌کند که مردان تمایل بیشتری به کار آفرینی دارند و پاداش‌های پولی را بسیار مهم ارزیابی می‌کنند. از دیدگاه زنان، آنچه که حائز اهمیت بیشتری است معنای زندگیشان است. همچنین مطالعه محققین نشان می‌دهد که پس زمینه خانوادگی بر قصد کارآفرینی تاثیر می‌گذارد. این مقاله با ارائه توصیه‌هایی در زمینه توسعه کارآفرینی به پایان می‌رسد. محدودیت‌های تحقیق و رهنمودهایی برای تحقیقات آینده نیز مورد بحث قرار گرفته است.

(هایتون و چولاکوا، ۲۰۱۲)^۵ تحقیقی با عنوان «نقش اثرگذارها در خلق و پیگیری قصد کارآفرینانه» انجام دادند. خلق و پیگیری مقاصد ایده‌های کارآفرینانه درون حوزه کارآفرینی قرار می‌گیرد. در این مطالعه، محققان چارچوبی را به منظور درک نقش اثرگذارها روی درک ایده و قصد برای توسعه ایده کارآفرینانه، ارائه دادند. آنها مجموعه‌ای از پیشنهادها را آزمون پذیر و آزمایشی را ارائه نمودند که اثرگذارها را به درک ایده کارآفرینانه از طریق تائیری که روی قصد، حافظه و خلاقیت دارد، مرتبط می‌کند. دومین مجموعه از پیشنهادها، اثرگذارها را به مقاصد به منظور پیگیری ایده‌های آتی

¹ Usaci

² Espiritu-Olmos & Sastre-Castillo

³ Fini

⁴ Sasu & Sasu

⁵ Hayton & Cholakova

شان مرتبط می‌سازد. آنها حدود شرایط و تعدیل‌کننده‌های پیشنهادی این ارتباط را بررسی کرده و مفاهیم این چارچوب را برای شناخت موجود و ادراک روانشناسانه در کار آفرینی مطرح نمودند.

(لینن و چن، ۲۰۰۹)^۱ قصد کارآفرین را تحت تاثیر سه عامل انگیزشی قرار داده است. الف) نگرش فرد نسبت به رفتار؛ یعنی ارزشیابی مثبت یا منفی در مورد انجام آن رفتار، برای مثال آغاز یک کسب و کار جدید. ب) هنجارهای ذهنی؛ یعنی فشار اجتماعی درک شده توسط فرد برای انجام یا انجام ندادن رفتار، برای مثال آغاز یک کسب و کار جدید. ج) کنترل رفتاری درک شده یعنی درک فرد از میزان دشواری یا آسانی رفتار و میزان موفقیت وی در انجام آن رفتار برای مثال شروع یک کسب و کار جدید، به عبارت دیگر احساس کنترل فرد بر راه اندازی یک کسب و کار جدید از نظر آسانی با سختی کار این مفهوم در واقع، مانند مفهوم خودکارآمدی می‌باشد. در هر دو مفهوم، احساس ظرفیت برای انجام رفتار مورد نظر بسیار مهم انگاشته شده ولیکن مفهوم کنترل رفتار درک شده گسترده‌تر می‌باشد و قابلیت کنترل رفتار را نیز شامل می‌شود.

با عنایت به مسئله پژوهش و مبانی تعریف شده این پژوهش به دنبال آزمون نمودن فرضیات ذیل می‌باشد:

- ۱- فعالیت داوطلبانه رابطه معناداری با قصد کارآفرینی دارد.
- ۲- فعالیت داوطلبانه رابطه معناداری با آموزش مهارت‌های کارآفرینی دارد.
- ۳- آموزش مهارت‌های کارآفرینی رابطه معناداری با قصد کارآفرینی دارد.
- ۴- آموزش مهارت‌های کارآفرینی در رابطه میان فعالیت داوطلبانه و قصد کارآفرینی نقش میانجی دارد.

روش تحقیق

پژوهش حاضر یک پژوهش کاربردی بوده و در زمره تحقیقات توصیفی پیمایشی قرار می‌گیرد. برحسب روش نیز، از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش افراد حاضر در پویش پیشتازی در شهر اصفهان می‌باشد. از آنجا که حجم جامعه آماری نامحدود است، لذا جمع‌آوری اطلاعات از کلیه افراد جامعه آماری مقدور نبوده و در نتیجه نمونه‌ای از جامعه آماری انتخاب خواهد گردید. گروه نمونه، مجموعه کوچکی از جامعه آماری است مشتمل بر برخی از اعضا که از جامعه آماری انتخاب شده‌اند؛ به عبارت دیگر، تعدادی از اعضای جامعه آماری (اما نه همه) گروه نمونه را تشکیل می‌دهند. در نتیجه گروه نمونه یک مجموعه فرعی از جامعه آماری است که با مطالعه آن محقق قادر است نتیجه آن را به کل جامعه آماری تعمیم دهد روش نمونه‌گیری مورد استفاده در انتخاب نمونه در انجام این تحقیق، روش نمونه‌گیری تصادفی ساده است؛ جامعه آماری تحقیق حاضر حدود ۲۹۰ نفر بودند که تعداد نمونه آماری تحقیق با استفاده از جدول مورگان به دست آمده است. بر اساس جدول مورگان مطابق جامعه تحقیق ۲۹۰ نفر تعداد نمونه ۱۶۵ نفر به عنوان نمونه در نظر گرفته شد که به همین تعداد پرسش‌نامه جهت پاسخگویی در میان افراد حاضر در پویش پیشتازی در شهر اصفهان توزیع و جمع‌آوری گردید. ابزار جمع‌آوری داده‌ها در این تحقیق پرسش‌نامه است. در این تحقیق از پرسش‌نامه استاندارد جهت جمع‌آوری اطلاعات استفاده شد. برای هر پرسش تعدادی گزینه و پاسخ انتخاب شده که فرد پاسخ دهنده باید یکی از آنها را به عنوان پاسخ انتخاب نماید. هریک از پاسخ‌ها به گونه‌ای تنظیم شده است که در عین منطقی بودن برای آن سوال از پاسخ مربوط به دیگر سوالات مجزاست. لذا پرسش‌نامه به گونه‌ای طراحی شده که پاسخ دهندگان، گزینه‌ها را بر مبنای طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم تنظیم شد. پرسش‌نامه‌ای که به منظور ابزار جمع‌آوری داده‌ها به کار رفته بود به صورت حضوری بین پاسخ دهندگان توزیع گردید و شامل دو بخش می‌باشد، بخش اول آن مربوط به مشخصات فردی پاسخ دهنده و شامل سن، جنسیت و میزان تحصیلات است. در بخش دوم، سوالات مرتبط با متغیرهای تحقیق مطرح شده است که شامل ۲۶ سوال بود. روایی پرسش‌نامه با پژوهش بر اساس نظر اساتید و

¹ Liñán & Chen

صاحب‌نظران رشته تایید شد. به منظور تعیین پایایی پرسش‌نامه از طریق نرم افزار SPSS ضریب آلفای کرونباخ محاسبه گردید. با توجه به این که حداقل ضریب پایایی برای پرسش‌نامه‌های پژوهشی ۰/۷۰ می‌باشد، ملاحظه می‌گردد که ضرایب آلفای کرونباخ به دست آمده برای تمامی متغیرها از این مقدار بالاتر است. بنابراین می‌توان ادعا نمود که پایایی و اعتبار پرسش‌نامه تحقیق مطلوب بوده است. جدول ۱ نتایج ضریب آلفای کرونباخ را نشان می‌دهد.

جدول ۱. نتایج پایایی پرسش‌نامه.

پرسش‌نامه	منبع	سوالات	ضریب آلفای کرونباخ
مهارت‌های کارآفرینی	(اسمیت و همکاران، ۲۰۰۸) ^۱	۱-۱۰	۰.۸۸۱
قصد کارآفرینی	(لینان و همکاران، ۲۰۱۱) ^۲	۱۱-۱۶	۰.۸۵۹
فعالیت داوطلبانه	(اوتالا، ۲۰۱۷) ^۳	۱۷-۲۶	۰.۷۲۳
کل پرسش‌نامه		۱-۲۶	۰.۸۵۶

از آنجایی که برای استفاده از تکنیک‌های آماری مقتضی ابتدا باید مشخص شود که داده‌های جمع‌آوری شده از توزیع نرمال برخوردار است یا غیر نرمال می‌باشند، در این مرحله به بررسی نتایج حاصل از آزمون کولموگوروف - اسمیرنوف در مورد هر یک از متغیرها می‌پردازیم. که نتایج حاکی از نرمال بودن توزیع داده‌ها دارد. از آنجایی که متغیرهای این تحقیق نرمال تشخیص داده شده‌اند جهت بررسی فرضیه‌های تحقیق تکنیک‌های پارامتریک استفاده می‌گردد. جدول ۲ نتایج آزمون نرمال بودن (آزمون کولموگوروف - اسمیرنوف) را نشان می‌دهد.

جدول ۲. نتایج آزمون نرمال بودن (آزمون کولموگوروف - اسمیرنوف).

نام متغیر	مقدار آماره کولموگوروف	مقدار معنی‌داری
آموزش مهارت‌های کارآفرینی	۰.۰۶۴	۰.۰۶۰
قصد کارآفرینی	۰.۰۵۳	۰.۰۷۵
فعالیت داوطلبانه	۰.۰۳۹	۰.۰۹۲

در این تحقیق برای تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده از نمونه از روش‌های آمار توصیفی و نیز از روش‌های آمار استنباطی استفاده شده است. در واقع ابتدا با استفاده از نرم افزار SPSS، هر متغیر در قالب جداول و شاخص‌های آماری، توصیف شده و سپس جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها، آزمون فرضیه‌ها و در کل برای تعمیم نتایج از نمونه به جامعه آماری از روش مدل یابی معادلات ساختاری به وسیله نرم افزار Amos24 استفاده شده است.

یافته‌های پژوهش

جدول ۳ نتایج آمار توصیفی متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد.

¹ Smith

² Liñán

³ Ojala

جدول ۳. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش.

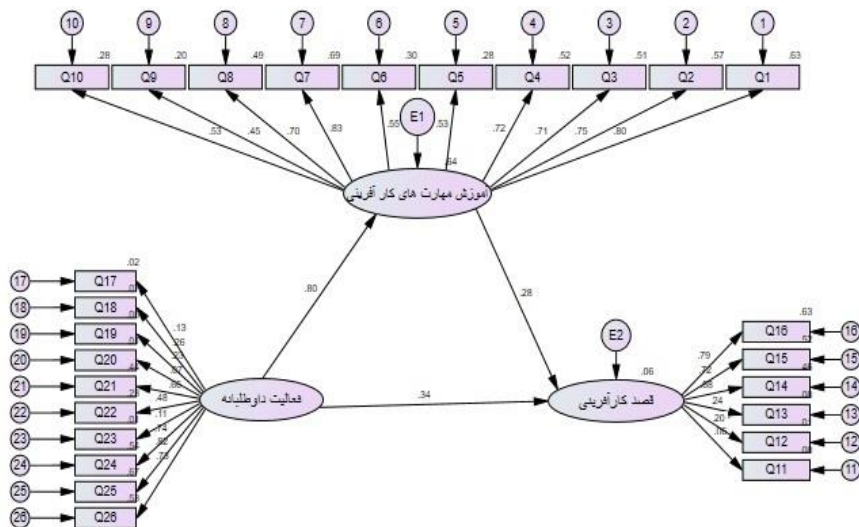
متغیر	انحراف معیار	میانگین	بیشترین مقدار	کمترین مقدار	تعداد
آموزش مهارت های کارآفرینی	۰.۵۶۰	۳.۳۲۵	۴.۸۰	۲.۰۰	۱۶۵
قصد کارآفرینی	۰.۴۵۸	۳.۵۳۵	۴.۶۷	۲.۳۳	۱۶۵
فعالیت داوطلبانه	۰.۴۵۱	۳.۱۸۰	۴.۲۰	۱.۹۰	۱۶۵

پیش از آزمون فرضیه‌ها باید از اعتبار و دقت الگوهای سنجش متغیرهای تحقیق اطمینان به دست آورد تا بتوان بعد از آن روابط ساختاری را بررسی کرد. بدین منظور از شاخص‌های برازش استفاده می‌شود که این شاخص‌ها در جدول شماره ۴ نشان داده شده است.

جدول ۴. شاخص‌های برازش برای مدل اندازه‌گیری تحقیق.

شاخص‌های برازندگی	الگو	RMSEA	NFI	CFI	TLI	IFI	GFI	CIMIN
الگوی اصلی	الگوی اصلی	۰.۰۰۳	۰.۹۶۴	۰.۹۶۵	۰.۹۲۲	۰.۹۷۵	۰.۹۱۴	۲.۷۸۲
سطح قابل قبول	سطح قابل قبول	کوچک‌تر از ۰/۰۸	بیشتر از ۰/۹	بیشتر از ۰/۹	بیشتر از ۰/۹	بیشتر از ۰/۹	بیشتر از ۰/۹	۱ تا ۳

همان‌طور که از جدول فوق دیده می‌شود تمامی شاخص‌ها در محدوده‌ی مطلوب قرار دارند. بنابراین مناسب مدل تحلیل عاملی تأییدی در برازش به داده‌های گردآوری شده تأیید می‌شود. مدل ساختاری جهت تحقیق جهت آزمون فرضیات اصلی برازش می‌یابد که این مدل در شکل ۲ به نمایش درآمده است.

شکل ۲. مدل ساختاری پژوهش.

با توجه به نتایج مدل ساختاری پژوهش، در ادامه به تشریح نتایج تحلیل مسیر فرضیه‌های پژوهش پرداخته می‌شود.

جدول ۵. نتایج تحلیل مسیر فرضیات.

مسیر	ضریب استاندارد شده	انحراف معیار	آماره t	p-value
فعالیت داوطلبانه ← قصد کارآفرینی	۰.۳۴۳	۰.۱۲۱	۳.۷۲۷	۰.۰۰۰
فعالیت داوطلبانه ← آموزش مهارت‌های کارآفرینی	۰.۷۹۸	۰.۱۰۸	۵.۵۹۶	۰.۰۰۰
آموزش مهارت‌های کارآفرینی ← قصد کارآفرینی	۰.۲۸۴	۰.۱۰۱	۳.۶۱۳	۰.۰۰۰

فرضیه اول: بر اساس نتایج جدول میزان تأثیر فعالیت داوطلبانه بر قصد کارآفرینی برابر با ۰.۳۴۳ سطح معناداری به‌دست آمده (۰.۰۰۰) کمتر از یک صدم بوده بر این اساس فعالیت داوطلبانه تأثیر مثبت و معناداری بر قصد کارآفرینی دارد. بنابراین می‌توان عنوان کرد در سطح اطمینان ۹۹ درصد فرضیه اول پژوهش مبنی بر این‌که فعالیت داوطلبانه رابطه معناداری با قصد کارآفرینی دارد، پذیرفته می‌گردد.

فرضیه دوم: بر اساس نتایج جدول میزان تأثیر فعالیت داوطلبانه بر آموزش مهارت‌های کارآفرینی برابر با ۰.۷۹۸ سطح معناداری به‌دست‌آمده (۰.۰۰۰) کمتر از یک صدم بوده بر این اساس فعالیت داوطلبانه تأثیر مثبت و معناداری بر آموزش مهارت‌های کارآفرینی دارد. بنابراین می‌توان عنوان کرد در سطح اطمینان ۹۹ درصد فرضیه دوم پژوهش مبنی بر این‌که فعالیت داوطلبانه رابطه معناداری با آموزش مهارت‌های کارآفرینی دارد، پذیرفته می‌گردد.

فرضیه سوم: بر اساس نتایج جدول میزان تأثیر آموزش مهارت‌های کارآفرینی بر قصد کارآفرینی برابر با ۰.۲۸۴ سطح معناداری به‌دست‌آمده (۰.۰۰۰) کمتر از یک صدم بوده بر این آموزش مهارت‌های کارآفرینی تأثیر مثبت و معناداری بر قصد کارآفرینی دارد. بنابراین می‌توان عنوان کرد در سطح اطمینان ۹۹ درصد فرضیه سوم پژوهش مبنی بر این‌که آموزش مهارت‌های کارآفرینی رابطه معناداری با قصد کارآفرینی دارد، پذیرفته می‌گردد.

فرضیه چهارم: بر اساس نتایج جدول میزان تأثیر فعالیت داوطلبانه بر آموزش مهارت‌های کارآفرینی برابر با ۰.۷۹۸ سطح معناداری به‌دست‌آمده (۰.۰۰۰) کمتر از یک صدم بوده بر این اساس فعالیت داوطلبانه تأثیر مثبت و معناداری بر آموزش مهارت‌های کارآفرینی دارد. همچنین میزان تأثیر آموزش مهارت‌های کارآفرینی بر قصد کارآفرینی برابر با ۰.۲۸۴ سطح معناداری به‌دست‌آمده (۰.۰۰۰) کمتر از یک صدم بوده بر این آموزش مهارت‌های کارآفرینی تأثیر مثبت و معناداری بر قصد کارآفرینی دارد. لذا آموزش مهارت‌های کارآفرینی در رابطه میان فعالیت داوطلبانه و قصد کارآفرینی نقش میانجی و مثبتی دارد. همچنین در خصوص سنجش مقدار t غیر مستقیم از طریق آزمون سوبل همان طوری که در جدول نشان داده شده است مقدار t غیر مستقیم ۲.۶۲۸ محاسبه شده که با توجه به این‌که این مقدار از ۱.۹۶ بزرگتر است، می‌توان نتیجه گرفت آموزش مهارت‌های کارآفرینی در رابطه میان فعالیت داوطلبانه و قصد کارآفرینی نقش میانجی و مثبتی دارد. بنا بر این در سطح اطمینان ۹۹ درصد فرضیه چهارم پژوهش مبنی بر این‌که آموزش مهارت‌های کارآفرینی در رابطه میان فعالیت داوطلبانه و قصد کارآفرینی نقش میانجی دارد، پذیرفته می‌گردد.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به تحلیل ساختاری فرضیات نتیجه فرضیه اول نشان داد که فعالیت داوطلبانه رابطه مثبت و معناداری با قصد کارآفرینی دارد. لذا می‌توان عنوان نمود با افزایش فعالیت داوطلبانه، قصد کارآفرینی افزایش می‌یابد. (گیوری و

همکاران، ۲۰۲۰)^۱ بیان می‌کنند هنجارهای ذهنی و مهارت‌های کارآفرینی فرد بر قصد کارآفرینی مؤثر است، اگر فعالیت داوطلبانه را بتوان نوعی هنجار رفتاری در نظر گرفت می‌توان گفت نتیجه تحقیق حاضر از جهاتی در تطابق با نتیجه تحقیق (گیوری و همکاران، ۲۰۲۰) است. بر اساس نتایج می‌توان عنوان نمود فعالیت‌های داوطلبانه بدلیل وجود انگیزه‌های غیر شخصی و ایجاد روحیه همکاری قصد کارآفرینی را توسعه داده و منجر به ایجاد مشاغل متعدد و کاهش نرخ بیکاری در اجتماع و توسعه هر چه بیشتر می‌گردد.

نتیجه فرضیه دوم نشان داد فعالیت داوطلبانه رابطه مثبت و معناداری با آموزش مهارت‌های کارآفرینی دارد، لذا می‌توان عنوان نمود با افزایش فعالیت داوطلبانه، آموزش مهارت‌های کارآفرینی افزایش می‌یابد. از آنجا که کار داوطلبانه باعث تغییر زندگی و هدف‌های فرد می‌گردد و فرد در پی مشارکت کاری با دیگران است لذا از جهاتی فعالیت داوطلبانه را می‌توان توسعه دهنده افزایش مهارت‌های کارآفرینی دانست. همچنین می‌توان عنوان نموده ارتباط میان فعالیت داوطلبانه و آموزش مهارت‌های کارآفرینی تاکنون در ادبیات تحقیق مورد بررسی قرار نگرفته است.

نتیجه فرضیه سوم نشان داد آموزش مهارت‌های کارآفرینی رابطه مثبت و معناداری با قصد کارآفرینی دارد، لذا می‌توان عنوان نمود با افزایش آموزش مهارت‌های کارآفرینی، قصد کارآفرینی افزایش می‌یابد. (ضیاء و وقارموسوی، ۲۰۱۶) در تحقیق خود عنوان نمودند آموزش رسمی کارآفرینی بر شکل‌گیری قصد کارآفرینانه تأثیر مثبتی دارد، این نتیجه از جهاتی در تطابق با نتیجه تحقیق حاضر است.

این موضوع با یافته‌های (جعفر و عبدالعزیز، ۲۰۰۸)^۲، (مشتاق و همکاران، ۲۰۱۱)^۳، (اسماعیل و همکاران، ۲۰۰۹)^۴، (جاروی، ۲۰۱۲) و (باقرصاد و همکاران، ۲۰۱۳) مطابقت دارد. در مقاله‌ای تحت عنوان «عوامل مؤثر بر قصد کارآفرینانه؛ با در نظر گرفتن نقش آموزش» آموزش را معادل عبارت خودکارآمدی در تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده می‌داند. در این تئوری خودکارآمدی نشان دهنده امکان‌پذیری انجام رفتار است که از ادراکات نسبت به توانایی‌های شخصی سرچشمه می‌گیرد. منظور از این مفهوم توانایی فرد برای انجام دادن یک فعالیت است و این که تا چه اندازه فرد توانایی انجام فعالیت کارآفرینانه را در خود احساس می‌کند. (کروگر و کارسرود، ۱۹۹۳)^۵ اعتقاد بر این است که برای موفق شدن در شرایط کاملاً پیچیده، آموزش کرده از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است و می‌تواند باور به خودکارآمدی را تقویت کند. به عبارت دیگر افراد سعی می‌کنند کارهایی را انجام دهند که درباره آنها احساس شایستگی و اعتماد به نفس دارند و از کارهایی که نسبت به آنها بی‌اعتمادند، اجتناب می‌ورزند. بنابراین می‌توان انتظار داشت که فردی با باور به خودکارآمدی بیشتر، برای کارآفرین شدن و راه اندازی یک کسب و کار جدید انگیزه بیشتر و در نتیجه قصد و نیت محکم‌تر و پایدارتری را شکل خواهد داد (انگل و همکاران، ۲۰۱۰)^۶.

همچنین تحقیقات بسیاری انجام شده است که تأثیر مثبت آموزش‌های کارآفرینی را بر ایجاد نیت و قصد کارآفرینانه تایید نموده‌اند. از این قبیل میتوان به تحقیقات (عزیزی و طاهری، ۲۰۱۳)^۷، (سلطانی و محرابی، ۲۰۲۰)^۸، (دین و همکاران، ۲۰۱۶)^۹، (مارتین و همکاران، ۲۰۱۳)^{۱۰}، (اوتامی، ۲۰۱۷)^{۱۱}، (مرادی، ۲۰۱۰)^{۱۲}، (لینان و همکاران، ۲۰۱۱) و (فایوله و همکاران، ۲۰۰۶)^{۱۳} اشاره کرد.

¹ Gieure

² Jaafar & Abdul Aziz

³ Mushtaq

⁴ Ismail

⁵ Krueger & Carsrud

⁶ Engle

⁷ Din

⁸ Martin

⁹ Utami

¹⁰ Fayolle

آموزش مهارت‌های کارآفرینی با ایجاد تخصص در افراد و افزایش اعتماد به نفس آنان را به پیاده‌سازی کسب و کار خود ترغیب می‌کند. در واقع از این دیدگاه آموزش مهارت‌های کارآفرینی، قصد کارآفرینی را افزایش می‌دهد. در نهایت نتایج فرضیه چهارم نشان داد آموزش مهارت‌های کارآفرینی در رابطه میان فعالیت داوطلبانه و قصد کارآفرینی نقش میانجی و مثبتی دارد. آموزش مهارت‌های کارآفرینی به افراد آنها را ترغیب می‌کند به صورت داوطلبانه فعالیت‌های کارآفرینانه مشارکت کنند. دلیل این امر افزایش اطلاعات و تخصص افراد به دلیل کسب آموزش‌های کارآفرینی است. افرادی که به صورت داوطلبانه در کارهای مختلف حضور دارند و آموزش دیده‌اند با گذشت زمان کسب تجربه نموده و قصد کارآفرینی آنان در مشاغل مختلف افزایش می‌یابد.

سوگیری پاسخ دهندگان پرسش‌نامه در این تحقیق را نیز می‌توان به عنوان یک محدودیت اساسی برشمرد. استفاده از پرسش‌نامه نیز از محدودیت‌های دیگر این مطالعه است. از این رو استفاده از ابزار تکمیلی دیگری به همراه پرسش‌نامه، نظیر مصاحبه می‌تواند بر غنای اطلاعات بیفزاید.

پیشنهادها

بر اساس نتایج پیشنهاد می‌گردد فعالیت داوطلبانه در قالب طرح پویش پیشتازی در استان‌های کشور توسعه یابد و همچنین با افزایش آموزش‌های مهارت‌های کارآفرینی در میان داوطلبان، قصد کارآفرینی آنان را جهت خوداشتغالی تقویت شود. به دانشگاه‌های، مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و موسسات برگزارکننده دوره‌های کارآفرینی در کشور پیشنهاد می‌گردد آموزش مهارت‌های کارآفرینی را در میان افرادی که به صورت داوطلبانه اقدام می‌کنند به صورت تجربی گسترش دهند و استانداردهای تخصصی بازارمحور را در حوزه آموزش‌های غیررسمی کارآفرینی تهیه کنند و با ایجاد اکوسیستم کارآفرینی، راه اندازی مراکز شتاب دهنده و برگزاری جشنواره‌های تخصصی، نقش خود را در توسعه فرهنگ کارآفرینی ایفا کنند. همچنین، پیشنهاد می‌شود این گونه سازمان‌ها با همکاری دانشکده‌های کارآفرینی که سرشار از تجربه در کنار منبعی از دانش کارآفرینی می‌باشد از تجارب گرانبهای اساتید و دانشجویان موفق در حوزه آموزش کارآفرینی استفاده نموده و با برگزاری سمینارها، وبینارها و کارگاه‌های آموزشی در مباحث این‌چنینی به رشد و توسعه این اکوسیستم کمک نمایند. همچنین از طریق تولید برنامه‌ها و میان برنامه‌های آموزشی در صدا و سیما، فعالیت داوطلبانه و مهارت‌های کارآفرینی را آموزش داده و با تولید و پخش برنامه‌های مربوط به کارآفرینی و معرفی افراد و تخصص‌های موفق در این زمینه در جهت اثر گذاری مثبت بر ذهن افراد در زمینه کارآفرینی فعالیت نمایند.

پیشنهاد می‌شود که اثربخشی آموزش مهارت‌های کارآفرینی بر متغیرهای دیگری از جمله خودکارآمدی شغلی، بی تصمیمی شغلی و ... بررسی شود. همچنین آموزش مهارت‌های کارآفرینی به دانشجویان و اثربخشی آن بر روی نمونه‌ای از مردان و زنان به صورت مقایسه‌ای بررسی شود. دیگر این‌که تدوین برنامه‌های آموزش کارآفرینی براساس نیازهای آموزشی و بومی کردن برنامه‌های آموزشی برنامه‌های مزبور باید از ارزش‌ها و هنجارهای جامعه الهام گرفته و دربرگیرنده شرایط محیطی حاکم بر سازمان باشد. از دیگر پیشنهادهای این مطالعه استفاده از آموزش مهارت‌های کارآفرینی در مدارس و دانشگاه‌ها برای ایجاد نگرش مثبت نسبت به آینده شغلی و آشنا ساختن فراگیران با تکالیف و برنامه‌های مرتبط با خودپنداره شغلی، جهت فراهم شدن زمینه رشد خودپنداره مثبت در آنها است. استفاده از آموزش مهارت‌های کارآفرینی در مدارس و دانشگاه‌ها جهت آماده‌سازی فراگیران برای ورود به بازار کار و استفاده از آموزش مهارت‌های کارآفرینی در وزارت کار و امور اجتماعی جهت تغییر نگرش کارجویان و جلوگیری از افزایش بیکاری نیز می‌تواند از دیگر پیشنهادها جهت بهبود آموزش مهارت‌های کارآفرینی باشد.

در نهایت به محققان پیشنهاد می‌گردد این تحقیق را دامنه وسیع‌تری از جامعه آماری در کل کشور اجرا کنند. به پژوهشگران پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آتی به بررسی تأثیر صفات رفتاری افراد بر قصد کارآفرینی بپردازند.

References

- Afkhami, A., Nasr Isfahani, A., Abzari, M., & Teimouri, H. (2018). Antecedents of Employee Participation in Employer-Supported Volunteering Activities: A Systematic Literature Review. *Journal of Management and Development Process*, 31(3), 111-149. <https://www.sid.ir/paper/381958/en>
- Aghajani, H., Koohkan Moakher, A., & Alinejad, M. (2012). Native and Integrated Model of Investment Development, Entrepreneurship and Employment in Mazandaran Province. *Journal of Skill Training*, 1(1), 49-69. <https://www.sid.ir/paper/255968/en>
- Amiri, A., & Moradi, Y. (2008). The Survey of Entrepreneurial Attitudes Barriers of Students [Original]. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 14(3), 45-67. <http://journal.irphe.ac.ir/article-1-295-en.html>
- Arasti, Z., Heidari, H., & Mobaraki, M. H. (2014). Evaluation of effectiveness of "Guest Speaker" teaching method in entrepreneurship students. *Journal of Entrepreneurship Development*, 7(3), 389-406. <https://doi.org/10.22059/jed.2014.52491>
- Azizi, M., & Taheri, M. (2013). The effect of entrepreneurship education on students' entrepreneurial intentions and characteristics. *Innovation and Value Creation Quarterly*, 4(2), 71-82. <http://journalie.ir/fa/Article/260>
- Baghersad, V., Zali, M. R., Razavi, S. M., & Saeed Bonadaki, S. (2013). The Effects of Entrepreneurship Education on Technical and Vocational Students' Entrepreneurial intention (Case Study: Technical and Vocational University, the college of girls in Karaj). *Journal of Entrepreneurship Development*, 6(4), 21-36. <https://doi.org/10.22059/jed.2013.50796>
- Barba-Sánchez, V., & Atienza-Sahuquillo, C. (2018). Entrepreneurial intention among engineering students: The role of entrepreneurship education. *European Research on Management and Business Economics*, 24(1), 53-61. <https://doi.org/10.1016/j.edeen.2017.04.001>
- Biraglia, A., & Kadile, V. (2016). The Role of Entrepreneurial Passion and Creativity in Developing Entrepreneurial Intentions: Insights from American Homebrewers: Journal of Small Business Management. *Journal of Small Business Management*, 55(1), 170-188. <https://doi.org/10.1111/jsbm.12242>
- De Pillis, E., & Reardon, K. (2007). The influence of personality traits and persuasive messages on entrepreneurial intention: A cross-cultural comparison. *Career Development International*, 12(4), 382-396. <https://doi.org/10.1108/13620430710756762>
- Din, B. H., Anuar, A. R., & Usman, M. (2016). The Effectiveness of the Entrepreneurship Education Program in Upgrading Entrepreneurial Skills among Public University Students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 224, 117-123. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.05.413>
- Engle, R. L., Dimitriadi, N., Gavidia, J. V., Schlaegel, C., Delanoe, S., Alvarado, I., . . . Wolff, B. (2010). Entrepreneurial intent: A twelve-country evaluation of Ajzen's model of planned behavior. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 16(1), 35-57. <https://doi.org/10.1108/13552551011020063>
- Espíritu-Olmos, R., & Sastre-Castillo, M. A. (2015). Personality traits versus work values: Comparing psychological theories on entrepreneurial intention. *Journal of Business Research*, 68(7), 1595-1598. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2015.02.001>
- Farang, M., Yarmohammadzadeh, P., & Ghasemzadeh, A. (2018). Investigating the mediating role of innovation climate in the relationship between culture and entrepreneurship skills with entrepreneurial tendency of University of Mohaghegh

- Ardabili faculty members [Original]. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 24(1), 51-69. <http://journal.irphe.ac.ir/article-1-3697-en.html>
- Fayolle, A., Gailly, B., & Lassas-Clerc, N. (2006). Assessing the impact of entrepreneurship education programmes: a new methodology. *Journal of European Industrial Training*, 30(9), 701-720. <https://doi.org/10.1108/03090590610715022>
- Fekri, K., Shafiadadi, A., Norani Pour, R., & Ahghar, G. (2012). Evaluating Strengths and Weaknesses of Entrepreneurship Training Courses based on Gottfredson Theory of Constraints and Compromise from the views of the participants in the training program. *Journal of Skill Training*, 1(2), 93-102. <https://www.sid.ir/paper/255982/en>
- Fini, R., Grimaldi, R., Marzocchi, G., & Sobrero, M. (2008). The Determinants of Corporate Entrepreneurial Intention Within Small and Newly Established Firms. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 36(2), 387-414. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2010.00411.x>
- Ganjali, Z., & Bagherimajid, R. (2021). The effect of individual entrepreneurship orientation on entrepreneurial behavior with the mediating role of entrepreneurial intention in post-graduate engineering students. *Journal of Entrepreneurship Development*, 13(4), 521-540. <https://doi.org/10.22059/jed.2020.305787.653405>
- Gieure, C., Benavides-Espinosa, M. d. M., & Roig-Dobón, S. (2020). The entrepreneurial process: The link between intentions and behavior. *Journal of Business Research*, 112, 541-548. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.11.088>
- Grande, J., Madsen, E., & Borch, O. (2011). The relationship between resources, entrepreneurial orientation and performance in farm-based ventures. *Entrepreneurship and Regional Development - ENTREP REG DEV*, 23(3), 89-111. <https://doi.org/10.1080/08985620903183710>
- Gupta, V. K., & Gupta, A. (2015). Relationship between entrepreneurial orientation and firm performance in large organizations over time. *Journal of International Entrepreneurship*, 13(1), 7-27. <https://doi.org/10.1007/s10843-014-0138-0>
- Hayton, J. C., & Cholakova, M. (2012). The Role of Affect in the Creation and Intentional Pursuit of Entrepreneurial Ideas. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 36(1), 41-67. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2011.00458.x>
- Hosseini, S. A., Badizadeh, A., Hosseini, S. R., & Ghahremani, A. A. (2021). Identifying and Explaining the Dimensions of the Entrepreneurial University Affecting Students' Entrepreneurial Behaviour - A Case Study of Alborz Comprehensive University of Applied Sciences. *Karafan Quarterly Scientific Journal*, 17(Special Issue), 129-151. <https://doi.org/10.48301/kssa.2021.128455>
- Imani, A. M., Hosseinifar, A., & Mobaraki, M. (2018). The effect of social networks on the development of digital entrepreneurship in knowledge-based companies. *BI Management Studies*, 6(22), 1-22. <https://doi.org/10.22054/ims.2018.8518>
- Ismail, M., Khalid, S., Mahmud, O., Jusoff, K., Rahman, N., Kassim, K., & Zain, R. (2009). Entrepreneurial Intention among Malaysian Undergraduates. *International Journal of Business and Management*, 4(10), 54-57. <https://doi.org/10.5539/ijbm.v4n10p54>
- Jaafar, M., & Abdul-Aziz, A. R. (2008). Entrepreneurship education in developing country : Exploration on its necessity in the construction programme. *Journal of Engineering, Design and Technology*, 6(2), 178-189. <https://doi.org/10.1108/17260530810891306>
- Järvi, T. (2012). Teaching entrepreneurship in vocational education viewed from the regional and field perspectives. *Journal of Vocational Education & Training*, 64(3), 1-13. <https://doi.org/10.1080/13636820.2012.691538>

- Koe, W.-L. (2016). The relationship between Individual Entrepreneurial Orientation (IEO) and entrepreneurial intention. *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 6(1), 13. <https://doi.org/10.1186/s40497-016-0057-8>
- Kraus, S., Kauranen, I., & Henning Reschke, C. (2011). Identification of domains for a new conceptual model of strategic entrepreneurship using the configuration approach. *Management Research Review*, 34(1), 58-74. <https://doi.org/10.1108/01409171111096478>
- Krueger, N. F., & Carsrud, A. L. (1993). Entrepreneurial intentions: Applying the theory of planned behaviour. *Entrepreneurship & Regional Development*, 5(4), 315-330. <https://doi.org/10.1080/08985629300000020>
- Kucel, A., Róbert, P., Buil, M., & Masferrer, N. (2016). Entrepreneurial Skills and Education-Job Matching of Higher Education Graduates. *European Journal of Education*, 51(1), 73-89. <https://doi.org/10.1111/ejed.12161>
- Liñán, F., & Chen, Y.-W. (2009). Development and Cross-Cultural Application of A Specific Instrument to Measure Entrepreneurial Intentions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(3), 593-617. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2009.00318.x>
- Liñán, F., Rodríguez-Cohard, J. C., & Rueda-Cantucho, J. M. (2011). Factors affecting entrepreneurial intention levels: a role for education. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 7(2), 195-218. <https://doi.org/10.1007/s11365-010-0154-z>
- Lumpkin, G. T., & Dess, G. G. (1996). Clarifying the Entrepreneurial Orientation Construct and Linking It to Performance. *The Academy of Management Review*, 21(1), 135-172. <https://doi.org/10.2307/258632>
- Mardanshahi, M. M. (2014). *Entrepreneurship and characteristics of entrepreneurs*. Avaye Masih Publication. <https://ketab.ir/book/d650362b-555b-4be3-8385-df5be2e0a8b0>
- Martin, B. C., McNally, J. J., & Kay, M. J. (2013). Examining the formation of human capital in entrepreneurship: A meta-analysis of entrepreneurship education outcomes. *Journal of Business Venturing*, 28(2), 211-224. <https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2012.03.002>
- Mohd Shariff, M. N., & Saud, M. B. (2009). An Attitude Approach to the Prediction of Entrepreneurship on Students at Institution of Higher Learning in Malaysia. *International Journal of Business and Management*, 4(4), 129-135. <https://doi.org/10.5539/ijbm.v4n4p129>
- Moradi, M. (2010). *The effect of opportunity identification training on the entrepreneurial intention of nursing students*. [Master's Thesis, School of Nursing, University of Tehran].
- Moradi, M. A., Zali, M. R., & Parnian, R. (2015). The effect of social capital on entrepreneurial intention: The Case of MA students of the School of Electrical and Computer Engineering of Tehran University. *Journal of Entrepreneurship Development*, 8(1), 1-19. <https://doi.org/10.22059/jed.2015.55467>
- Mozes, M., Josman, Z., & Yaniv, E. (2011). Corporate social responsibility organizational identification and motivation. *Social Responsibility Journal*, 7(2), 310-325. <https://doi.org/10.1108/174711111111141558>
- Mushtaq, H., Hunjra, A., Niazi, G., ur Rehman, K., & Azam, R. (2011). Planned Behavior Entrepreneurship and Intention to Create New Venture Among Young Graduates. *Management & Marketing*, 6, 437-456. <https://doi.org/10.2139/ssrn.1944685>

- Otala, A. (2017). *A Case Study: The Impact of Participatory Volunteer Work on an Individual's Life and Wellbeing* [Msc Thesis, Bachelor of Social Services, Helsinki Metropolia University of Applied Sciences]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201705158281>
- Sadeghi, M., & Malekinia, E. (2011). University student's assessment of entrepreneurial environments and its relationship with entrepreneurial intention. *Journal of Research and Planning in Higher Education*, 16(1), 69-89. <https://www.sid.ir/paper/391887/en>
- Salamzadeh, A., Tajpour, M., & Hosseini, E. (2020). Exploring the Impact of Social Networks on Entrepreneurial Intention. *Media Studies*, 15(48), 111-124. https://mediastudies.srbiau.ac.ir/article_16051_a7996d5f04463f3d313d6dff4c9e7518.pdf
- Sasu, C., & Sasu, L. (2015). Demographic Determinant of the Entrepreneurship Intentions. The Case of Romania. *Procedia Economics and Finance*, 20, 580-585. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)00111-2](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)00111-2)
- Shekari, A., & Heydarzadeh, E. (2011). Investigating the effectiveness of insurance professional training on the performance of employees of insurance companies in terms of entrepreneurial skills. *Journal of Entrepreneurship Development*, 4(3), 109-128. https://jed.ut.ac.ir/article_24214.html?lang=en
- Smith, W. L., Schallenkamp, K., & Eichholz, D. E. (2007). Entrepreneurial skills assessment: an exploratory study. *International Journal of Management and Enterprise Development*, 4(2), 179-201. <https://doi.org/10.1504/IJMED.2007.011791>
- Soltani, A., & Mehrabi, A. (2020). The Causal Relationship of Education with Entrepreneurship Intention: The Mediating Role of Entrepreneurship Motivations. *Industrial and Organizational Psychology Studies*, 7(1), 189-206. <https://doi.org/10.22055/jiops.2020.34503.1199>
- Usaci, D. (2015). Predictors of Professional Entrepreneurial Intention and Behavior in the Educational Field. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 187, 178-183. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.03.034>
- Utami, C. W. (2017). Attitude, Subjective Norms, Perceived behavior, Entrepreneurship education and Self-efficacy toward entrepreneurial intention University student in Indonesia. *European Research Studies Journal*, 20(2), 475-495. <https://ideas.repec.org/a/ers/journal/vxxy2017i2ap475-495.html>
- Yadelahi Farsi, J., & Mir Arab Razi, R. (2009). A Survey of entrepreneurship curriculum development in the field of education. *Journal of Entrepreneurship Development*, 1(3), 61-80. <https://www.sid.ir/paper/131250/>
- Yu, T.-L., & Wang, J.-H. (2019). Factors affecting social entrepreneurship intentions among agricultural university students in Taiwan. *International Food and Agribusiness Management Review*, 22(1), 107 - 118. <https://doi.org/10.22434/IFAMR2018.0032>
- Yurtkoru, E. S., Acar, P., & Teraman, B. S. (2014). Willingness to Take Risk and Entrepreneurial Intention of University Students: An Empirical Study Comparing Private and State Universities. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 150, 834-840. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.09.092>
- Zellweger, T., Sieger, P., & Halter, F. (2011). Should I stay or should I go? Career choice intentions of students with family business background. *Journal of Business Venturing*, 26(5), 521-536. <https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2010.04.001>
- Zia, B., & Vaghar Musavi, M. (2016). Investigating the Effect of Formal Entrepreneurship Trainings on Entrepreneurial Intention. *Journal of Entrepreneurship Development*, 9(1), 99-117. <https://www.sid.ir/paper/131343/en>